

Kristendommens stilling i Etiopia.

I begynnelsen av det 4. århundre bragte St. Frumentius første gang det glade budskap til Etiopien. Han blev vigslat til biskop av patriarken av Alexandria og den etiopiske kirke stod etterpå under dette patriarkat til der intrådte et skisma knapt hundre år etter, idet etioperne blev fanget inn av den vranglære som kalles monofysitismen og som fornektet Kristi dobbeltnatur som Gud og menneske. Siden blev de dogmatiske villfarelser fler og fler i den etiopiske kirke — ikke alene spaltet den sig i et stadig økende antall sekter, men selve forestillingen om Gud blev mer og mer uklar — Treenigheten blev således helt misforstått. Den menneskelige sjel skapes etter dens lære ikke umiddelbart av Gud, men utgår som en gnist av foreldrenes sjeler. De rettfærdige kommer etter sin død ikke straks i himmelen, men i «Abrahams skjød», d.v.s. på et sted hvor der finnes en helt naturlig salighet. Først etter opstandelsen på dommedag kommer de i himlen. De fordømtes sjeler flakker rundt i et underjordisk rum hvor de utgjør Satans rike — men det er en almindelig folketro at sjelene til de fordømte, som i levende live har vært vigslat St. Mikael, av denne erkeengel selv i det hinsidige vil bli fravristet den onde fiendes makt. Etiopierne kjenner ikke læren om skjærsilden men de betrakter det allikevel som en utilgivelig forsømmelse, om de ikke ber for sine avdøde og lar lese messer for dem.

Dogmatisk anerkjennes læren om de syv av Kristus innstiftede sakramenter. Men meddelelsen av disse sakramenter er befengt med så mange villfarelser at den ofte ikke kan godkjennes. Hvis der ikke er dødsfare tilstede døpes guttene når de er 40 dager, pikene først når de 80 dager gamle. De dukkes helt ned under vann, men de uvitende prester lemlester ofte dåpsformularet slik, at mange av disse barnedåper sikkert er ugyldige. Både Fermingen og den hellige Kommunion gis barna umiddelbart etter dåpen — Kommunionen i begge skik-

alle som er i denne gode vilje — adventstiden er den tid, hvor denne gode vilje skal styrkes og befestes i oss.

«Herren er nær», minner St. Paulus oss om. Det gjelder kun om å fylle vår vilje med Guds vilje, med hans vilje med oss. Ti da lærer vi hva harmoni er — da synger de himmelske krefter, englene, også sin glade sang i oss og dens toner får alle verdens fristende og dårende røster til å forstumme. Vårt hjerte og våre tanker bevares i Kristus Jesus, som St. Paulus sier — der samles de og jager ikke mer etter «adspreddelse» gjennom flyktige gleder.

Og da kan vi møte julen med vel forberedt sinn. Glede andre og gledes selv — «alltid i Herren»: for Kristi skyld og med takk til ham.

kelser, idet dog vinen erstattes av vann, i hvilket er nedlagt fem tørre vindruer. Den siste salvelse meddeles ikke og der blir overhodet ikke konsakrert olje til dette bruk.

Botens sakrament er likeledes forvansket. Vel har hver etiopisk kristen en «sjelefar» — men hans ledelse inskrenker sig for det meste til å meddele absolusjonen hver gang hans skriftebarn møter ham med ordene: «Si mig løs fra mine synder!» Til de synder som man uttrykkelig skal bekjenne sig for å få absolusjon hører overtredelse av fastebudene, ekteskapsbrudd, mord og hemmelig tyveri. For disse forgåelser pålegger prestene strenge og praktisk talt uigjennemførlige botsovelser — men ofte hjelper hele slekten med til å sone forbrytelsen. Helt uverdigg er den forpliktelse som et skriftebarn har til å sørge for sin «sjelefars» legemlige velbefinnende ved å sende ham de penger og levnetsmidler, som pålegges ham som bot — likeledes har en prest ved et skriftebarns død rett til å arve dennes beste klær og bruksgjenstander. Kun den etiopiske prests utrolig lave kulturstade og den aktelse som han allikevel nyder hos befolkningen gjør slike tilstander forklarlig. De ferreste etiopere lar sig ektevie foran altret og det er da gjerne mest eldre folk — de unge synes at den kirkelige fordring på ekteskapets uopløselighet er en umulighet å oppfylle.

*

Etiopiernes kristelige liv avgir et sørgelig skue. Usedeligheten er forferdende stor — ingen føler sig forpliktet til å overholde kyskhetsbudet hverken før eller i ekteskapet. Ekteskapet betraktes i det hele tatt som en helt verdslig overenskomst mellom brud og brudgoms respektive familier, og den kan løses igjen hvis ikke ektefolkene synes at de passer for hverandre. Tillater formuen og standen det har mannen for det meste en eller flere konkubiner — og makthaverne foregår på dette område med det slettest mulige eksempel.

Innenfor den etiopiske kirke trives intet inderlig religiøst liv — fromheten vises kun i de allermest tomme ytre ceremonier. Fasten overholdes således strengt — en ekte etiopier faster minst 200 dager i året. På disse dager inntas der kun ett måltid nemlig ved 2—3 tiden og nydelsen av kjøtt, fisk, smør, egg og melk er forbudt. Langfredag og påskelørdag må man overhodet ikke ta næring til sig og selv syke og svake får ikke dispens.

De rike og mektige i landet betrakter det som sin religiøse plikt å bygge kirker — men folkets brede lag innskrenker som oftest sin gudstjeneste til den formalitet å kysse kirkenes murer. Troslivet er sterkt inficert av jødiske skikker og hedensk overtro. Omskjæring betrakter man således som uundgåelig nødvendig og tilegger denne handling en næsten sakramental virkning. Sabbatens hellighol-

delse, alle renselsesforskriftene, forbud mot nytelse av urene dyr — alt dette er jødiske innslag. Men hedenskapet har dessverre satt ennu dypere spor. Man ærer slangen, bringer djevelen ofre, tror at alle skapninger er besatt av onde eller gode ånder, hvis hemmelige virkninger man tilskriver alt som skjer i naturen. Man leser fremtiden av drømmetydning, av fuglenes flukt og dyrenes spor o.s.v.

*

Men det etiopiske presteskap har en stor del av skylden for all denne villfarelse. Det er nemlig i høi grad uvitende og våger derfor ikke å sette noe alvorlig inn mot overtroen og gudsbespottelsen. Men man kan ikke undres over dette når man hører om den primitive utdanning en prest får. Som i det gamle Testamente er presteverdigheten arvelig og prestedøtrene giftes for det meste med vordende prester, idet en prest må være gift før han mottar vigselen. Syv år gamle begynner prestesønnene sin utdanning, idet de lærer alfabetet for å kunne lese de liturgiske tekster, som er avfattet på det døde sprog Geez. Men de fleste lærer aldri å forstå meningen i de liturgiske bønner. Ved siden av dette «sprogstudium» vokter de dog likesom sine jevnaldrende den fedrene hjord, mens de samtidig får øvelse i å avsyngende kirkelige timebønner og i å foreta gudstjenestens forskjellige handlinger. Femten år gamle vigles de av biskopen til diakoner, hvorpå de illsomt gifter sig for så snart som mulig å kunne motta prestevigsel som meddeles dem ved håndspåleggelse. Som prester fører de et sorgløst liv, ti tross deres uvitenhet, menneskelige utilstrekkelighet, vinnesyke og ofte dårlige livsvandel holder folket dem dog høit i ære. De er voldgiftsdommere i alle stridigheter og man bøier sig villig for deres avgjørelser, og presten kan alltid være sikker på gjestfri mottagelse og god bevertning når han går fra hus til hus med sitt kors i hånden og utdeler syndsforlatelse, forretter fellesbønner og velsigner folk og fe. Dette er verdensprestene som har sjelesorgen utover landsbyene — mens munkene utfører arbeidet i klosterkirkene og de større gudshus. Men livet i et etiopisk kloster har intet tilfelles med det vi kaller ordensliv, idet egentlig kun prioren, de gamle og novisene til stadighet bor i klostret. De har ikke engang fellesmåltider, idet prioren har egen husholdning og de undergivne får utlevert sine porsjoner hver for sig. De unge og sterke munkene vandrer fra den ene rikmanns hus til den næstes, hvorved selvfølgelig all ekte ordensånd er umuliggjort. Streben efter sann fullkommenhet er ukjent og som fariseene legger de all vekten på faste, fremsigen av lange bønner og selvert ferdighet. De er ikke forpliktet til skrifte eller motta kommunionen eller til deltagelse i søndagsmessene. Deres eneste fellesøvelse er korbønnen som plapres helt mekanisk. Men folket ærer munkene, som er ugifte, om mulig høiere enn prestene.

*

De etiopiske gudshus ligner alle Salomons tempel i sin utforming — med forgård, det hellige og allerhelligste. Deres stil minner om de eldste Basiliker — de nyeste består for det meste i to rundbygninger, den ene anbragt inni den annen. De er meget fattig utstyrt innvendig med helt primitive malerier som forestiller Gudsmoren med barnet, flyvende engler, helgener o. l. Det er forbudt å fremstille plastiske figurer i tre eller sten — selv på krusifiksene avtegnes kun Kristi legeme i sine omriss.

De liturgiske tekster er skjønne med en dyp symbolikk — særlig er korbønnen om natten gripende. Den varer fra midnatt til solopgang og består av gledessanger som med den stigende begeistring efterhvert blir til jubelrop. Trommer og fløiter og munkenes rytmiske håndklapp skal minne om Davids dans foran arken. Messen har to hødepunkter — det ene er under forvandlingen hvor alle faller på kne, berører gulvet med pannen og bekjenner med høi stemme: «Amen, amen, amen. Jeg tror at dette er Kristi legeme». Det annet er når kommunionen begynner. Presten hever Hostien og sier to-og-førti ganger vekselvis med folket: «Herre Jesus, forbarm dig over oss!» Så løftes forhenget, som inntil nu har skjult det allerhelligste for menigheten, og diakonen innbyr til Herrens bord. Alle får efter mottagelsen av Hostien noen dråper av blodet i en liten skje.

Den etiopiske messeliturgi minner i sin ophoiede skjønnhet meget om den aller eldste liturgi som finnes og er i en sørgelig uoverensstemmelse med den øvrige etiopiske kristendom i all dennes forferdende forfall. Forfallet skyldes dens adskillelse fra den katolske Kirke og dens fullstendige avhengighet av staten.

I spissen for den etiopiske kirke står nemlig en biskop, den såkaldte Abuna. Han velges ut av de koptiske munkers rekke — er altså ikke innfødt etioper — og er et viljeløst redskap i den regjerende fyrstes hånd. Denne — den såkalte Negus — skalter og valter med gudstjenestene efter eget ønske — kanoniserer sin forgjenger om det behager ham — og Abunaens hovedoppgave er å hellige alle fyrstens regjeringshandling i folkets øine og understøtte alle hans lover med truslen om ekskommunikasjon for dem som gjør innsigelser. Abunaen følger Negus på alle reiser og i alle krigsforetagender og alle hans forsøk på å høine og reformere presteskapet vil alltid være forgjeves, fordi herskeren er best tjent med å regjere over et ukritisk og uvitende folk.

Imidlertid finnes der i hele dette villfarende folk en kjerne av ekte kristendom — og katolske misjonærer utfører et kjempearbeid for å finne frem til den, rense den for alt urent og gi den betingelser for grobunn og vekst. En del etiopiske ynglinger studerer nu i Rom hvor de har sitt eget kollegium. Det blir disse unge prester som med tiden sakl løfte sitt land ut av uvitenheten og overtroen inn i troens og opplysningens klare dag.

Gjensidige

Norges eldste livsforsikrings-
og livrenteselskap
Stiftet 1847.

Teaterkongress i Rom

I begynnelsen av oktober avholdtes den fjerde såkalte Voltakongress i Rom, hvis innbydere som vänlig var det kongelige italienske akademi. Der deltok i denne teaterfolk fra de fleste europeiske land og temaet for forhandlingene i år var «Teaterkrisen».

Det var imidlertid ikke så meget grunnen til den økonomiske krise som blev drøftet som det var den krise alle alvårlig arbeidende scener er inne i, som interesserte de tilstedeværende. Som en av deltagerne sa: «vi føler oss igrunnen nu alle som læger der er samlet om en syk for å stille den riktige diagnose og utfinne den riktige terapi». Og det resultat som kongressen kom til er av stor interesse fordi det faller helt sammen med den katolske livsanskuelse på dette område: «at kun det høieste og edleste, det som løfter op og trøster sjelen er den eneste sikre og tilfredstillende næring for den åndsmanifestasjon som det dramatiske teater bør være».

Hvorfor vender den nuværende generasjon sig mer og mer fra teatret? spørsmålet blev fremsatt på kongressen og svaret lød: fordi det nuværende teater ikke er noen sann eksponent hverken for det daglige eller for det ideelle liv. «Er det dramatiske teater bare innstillet på å være tidsfordriv og adspredelse blir det med engang distansert av kino, radio og sportsstadion». Hvorledes har utviklingen vært i de siste årtier?

Det 19ende århundredes teater hevet sig ganske visst ikke høiere enn til et visst bessteborgerlig miljø, hvis liv og idealer det fremviste på scenen — men det hadde dog en eksistensberettigelse fordi det for tusener av mennesker representerte en scenisk virkeliggjørelse av deres egen livskamp — av det de selv oplevet, led eller arbeidet for. De stykker som blev spillt hadde en reel forbindelse med tilskuernes liv og var likesom et idealisert og stilisert billed av dette liv.

Reaksjonen mot dette teater representeres i Italien av Gabriele d'Annunzio. Tross sin sterkt begrensede og innsnevrede form og innhold formådde hans dramatik, som istedet for spissborgerlighet satte raffinerte nydelser, instinktets høispennning og forkynnte overmenneskets suverenitet, dog å vekke både interesse og begeistring, fordi den til tross for alt dog enn bevarte en slags forbindelse med livet. Men i etterkrigstiden holdt Luigi Pirandello sitt inntog på teatret. Han representerte en flukt bort fra virkeligheten som passet inn i de daværende menneskers mentalitet men som ikke kan tilfredsstille vår tids publikum. Bemerkelsesverdig var de mange uttalelser som på kongressen fallt om den moderne filosofis nedbrytende virkning på all sann dramatik. Denne filosofi benekter jo at der finnes noe motsetningsforhold mellom virkeligheten og verdiene og at der skal eksistere en absolutt morallov. Derved berøves de dramatiske forfattere den mulighet å skil-

dre konfliktene mellom plikt og begjær, lov og kjærlighet, virkelighet og idealitet — altså alt det som alene gir den sanne dramatiske spenning. Et drama som vil være i overensstemmelse med denne filosofi må innskrenke sig til å skildre mennesker som marionetter i hvis snore en ubønnhørlig skjebne trekker — ti når all plikt, alle love og all virkelighet bare er illusjoner er jo dramaets helte slått ennå før de begynner kampen. Men fordi det moderne menneske av egen erfaring vet at disse konflikter eksisterer har det ingen interesse av teaterstykker som forneker dem.

Det blev de to store katolske dramatikere franskmanen Jacques Copeau og italieneren Silvio d'Amico som på Voltakongressen sa de forløsende ord. Copeau sammenlignet de moderne teaterstykker med grekernes klassiske drama og middelalderens tragedier og skuespill og uttalte at det er av disse to kilder vi skal øse erfaring om hvad scenens kunst nu trenger for å gjenfinne sin forbindelse med det levende liv og derved atter få innflytelse på menneskenes liv. Teatret måtte bli religiøst innstillet ti dets makt lå i styrken av dets «religiøsitet». Det trenger «en klar bevisshet om mennesket selv, menneskets opprinnelse og menneskets forhold til Gud» — altså nettopp alt det som det moderne teater mangler. «Når en negativ filosofi får råde, når de menneskelige instinkter setter sig ut over all disiplin, når ekteskapet og foreldrenes autoritets bånd blir så sluppet at familielivet oppløses, når kjærligheten synker ned til kun å bli kjødelig begjær og æresbegrepene bare blir gjenstand for hån og spott, når all tro foraktes og man ennå tviler på den menneskelige personlighets eksistens — da er det umulig å skape noen formfullendt kunst ti da er alt bare kaos. Og når mennesket istedet for å utvikle sig opover og stadig arbeide på sin åndelige fornyelse ikke mer synes å ha annen oppgave enn å analysere sig selv og som motto velger «alt er tilladt», da finnes der ikke mer stoff hverken for komedier eller tragedier».

Såvidt Copeaus treffende diagnose, hvis konklusjon er: «Vi trenger en «teatres konversjon» — teatret må bli kristelig om det igjen skal bety noe. Kun den dramatiske diktning er levende og i kontakt med livet som behandler tro, håp og lutring og viser menneskene hvad disse foregange betyr.

Silvio d'Amico delte helt denne Copeaus opfatelse om han enn brukte andre ord. Han knyttet sitt foredrag til en uttalelse av den belgiske teaterhistoriker Maurice Wilmette: «Mine herrer, hvis dere ikke gir publikum mystikk vil der snart ikke finnes teater lenger!» — og tilføiet at kun den katolske religion vil kunne fornye teatret fordi dens kjærlighetsbegrep omslutter det herligste, mandigste, mest konkrete, mest opflammende og kampbegeistrende ideal.

Kunde nu blott disse stemmer fra Voltakongressen vekke et sterkt og vedholdende ekko! Til gagn for den dramatiske diktning og derigjennem for skuespillkunsten.

Pater Albert Kock.

Ved brev fra Pater Rupp som nu er prest ved Sølyst skolehjem ved Horsens, erfarer vi at pater Albert Kock er avgått ved døden i en alder av 54 år.

Pater Kock som var født i Tyskland i 1881, tråtte i 20-årsalderen inn i Jesu-Hjerte-prestenes kongregasjon. Han blev efter sin prestevielse i 1907 sendt til kongregasjons misjon i Kongo. Efter krigen kom han først til Sverige (Göteborg) og i 1925 til Norge. Han blev kun tre år her, først som rektor for St. Elisabethsøstrene i Urtegaten og siden som rektor på Vår Frue Villa. I 1928 vendte han tilbake til sitt fedreland, hvor han virket i forskjellige stillinger. Det er mange her — navnlig blandt våre ordenssøstre — som med takknemlighet vil minnes denne opofrende, gode og beskjedne prest.

R. I. P.

Spørsmål og svar.

(Under denne rubrikk vil en av våre medarbeidere, m^{gr}. Kjelstrup i Kristiansand, svare på spørsmål som kan påregne almen interesse).

De såkalte «dårlige» paver.

Spørsmål:

Innrømmes det fra katolsk hold at der har vært paver som førte et forargelig liv? Hvordan kan slike menn betraktes som Kristi stedfortredere og hans Kirkes øverste ledere?

C. C.

Svar:

Hvad det første spørsmål angår, vil jeg gjerne få citere hvad en rektor ved en høiere skole her i landet nylig skrev til mig efter å ha lest nogen kirkehistoriske verker jeg hadde lånt ham. Han sier: «Jeg har alltid beklaget den ensidige og urettferdige nedrakning av Moderkirken som man ofte finner i protestantiske skildringer av reformasjonen og dens historie, men jeg trøstet mig gjerne med at katolske historikere sikkert var like så ensidige og urettferdige overfor protestantismen. Til min gledelige overraskelse kan jeg midlertid nu konstatere at katolske kirkehistorikere er ganske anderledes ærlige og objektive enn våre. Selv i sin fremstilling av Kirkens forfallstider — f. eks. de uverdige pavers historie — stikker de intet under stolen, men medgir åpent og ærlig de mindre opbyggelige ting uten å forsøke å fortforklare eller pynte på det».

Således skriver altså en kjent norsk skolemann.

På Deres annet spørsmål svarer jeg med pave Leo den

stores kjente ord: «Den hellige Peters verdighet kan ikke gå tapt i en uverdig arvtager».

Jeg er forresten redd for at De — som så mange andre protestanter — gjør pavene urett ved å sette de uverdige pavers antall for høit. Derfor må jeg få gjøre Dem oppmerksom på at de henved 260 paver som har sittet på Roms bispestol er det bare 5 — eller allerhøiest 6 — som ikke har ført en vandel som var en sann kristen verdig. Men der er 95 som ved sitt hellige liv er blitt optegnet i helgenenes annaler, og av disse er det ikke mindre enn 33 som har lidt martyrdøden. Mon det finnes et verdslig dynasti som kan måle sig med denne lysende rekke av fromme og høit fortjente menn, hvis liv og virke var en prydd for pavestolen? På hvilken av jordens troner har det sittet så få uverdige som på det apostoliske dynastis trone? Og disse få som i stormfulle tider nådde frem til den høieste kirkelige verdighet ved verdslige fyrsters utilbørlige innblanding i pavevalget — er de ikke snarere et bevis på at Pavedømmet ikke er et verk av mennesker, men av Gud? En falsk tros- eller sedelære har disse få uverdige aldri forkynt, selv om deres liv ikke stod i overensstemmelse med Evangeliets sedelære, slik som Kirken alltid har forkynt den. De «dårlige» paver er altså ingenlunde noget bevis mot Pavedømmets hellighet og guddommelige innstiftelse. Jesus har nok lovet den første pave et helvedes porte — d. e. lognens og villfarelsens makter — aldri skal få overhånd over Pavedømmet, som jo er identisk med hans Kirke her på jorden, men han har ikke lovet sin Kirke syndfri forstandere og hyrder. Og om forargelsene har han uttrykkelig sagt: «Det er nødvendig at forargelser kommer, men vé det menneske fra hvem forargelsen kommer» (Matt, 18, 7.)

K. K.

Konversjonenes antall i Norge.

Spørsmål:

Tillat mig å fremsette et spørsmål som jeg gjerne skulde ønske å få et greit og åpent svar på: Er det ikke et nedslående faktum at overgangene til Moderkirken langt fra er så tallrike som man skulde vente, når man tar i betraktning at det i 1943 blir hundre år siden den gamle Kirkes trosbud gjenoptok sitt virke her i landet?

N. O.

Svar:

Jeg tror ikke jeg kan gi Dem et bedre svar enn de ord vår navngjetne norske konvertitt pastor dr. Krogh-Tønning skrev om dette emne i det danske månedsskrift «Varden» fort tid efter sin optagelse i den katolske Kirke. Her har De hans svar: «Utålmodige ivrere har vanskelig for å finne sig i Guds rikes langsomme vekst. Således også med hensyn til de frafalnes tilbakevenden til Moderkirken. Man har satt store forhåpninger til sine bestrebelsers konversjon og union, og man har ventet på massekonversjoner, men er som oftest blitt skuffet. Det synes snarere å være en regel at «Guds mølle maler langsomt». Men just under dette langsomme arbeide males det fint. Eller — for å bruke et annet bilde: Frukten faller om høsten av treet en for en, efterhvert som den er moden. Dette er naturens orden. Rystes derimot treet for sterkt for å høste i hast og i masse, da blir høsten ikke så god den umodne frukt faller med den modne».

De vil sikkert innrømme at dr. Krogh-Tonnings svar er rammende. Det er forøvrig aldeles ikke konversjonenes antall som er det avgjørende, når det er tale om å vurdere Moderkirkens gjerning i vårt land, skjont vi også i denne henseende kan være tilfredse. Hovedsaken er og blir at våre kjære i troen skilte brødre lærer våre fedres gamle kristentro å kjenne i dens sanne skikkelse, blir nødt til å opgi sine mange fordommer og begynner å innse at verdens største og eldste kirkesamfund sitter inne med den fullstendige kristendom og eler verdier av vital betydning for det kristelige liv — verdier som de selv har mistet. Spliden og uklarheten innen den norsk-lutherske statskirke må forresten nødvendigvis — ved siden av den tragiske avkristning den fører med sig — lede oppmerksomheten i stadig høiere grad hen på den Kirke som i majestetisk enhet er virkeliggjørelsen av Kristi ord om «een hjord og een hyrde». Vi ser derfor fremtiden imøte med de beste forhåpninger om fortsatt fremgang for våre fedres gamle kristentro.

K. K.

Reformasjonstidens martyrer.

Spørsmål:

Under mine historiske studier har det slått mig med forferdelse å se hvor mange blodvidner den katolske Kirke hadde på reformasjonstiden, især i England, hvor så mangfoldige prester, munk, nonner og legfolk gikk i døden for sin tro under de forferdeligste pinsler. Slikt berettes imidlertid ikke i våre historikers skildringer fra lutherdommens innførelse i Norge, skjont det åpent innrømmes at det bare var ved vold og brutal makt det lykkedes de danske lensmenn å påtvinge vårt folk den nye lære. Hadde Moderkirken ingen martyrer i Norge?

Ex-lutheraner.

Svar:

Våre kilder fra reformasjonstiden er dessverre høist mangelfulle. Da vi imidlertid vet hvor hårdnakkert vårt folk satte sig til motverge, da lutherdommen i 1537 på kongebud blev innført i landet, er det hevet over all tvil at det også her i Norge var tilfeller, hvor tortur og dødsstraff kom til anvendelse overfor de gjenstridige. Det er således godtgjort at to bønder fra Oplandene led martyrdøden i 1556, idet de blev levende brent for å ha preket Moderkirkens lære og forvoldt stor opstand blandt folk mot den nye statsreligion. Og i året 1573 bev Ingeborg Kjeldsdotter fra Skip-tvedt sogn pisket hudløs, fordi hun hadde påkalt Guds mors forbønn og forsvart helgenvyrdnaden. (Se herom i «Norges bønder» av professor Oscar Albert Johnson, s. 229).

Hvordan reformasjonsverket her i Norge ellers gikk for sig kan man få en forestilling om, når man leser professor Ernst Sars's «Utsikt over det norske folks historie». Der sier han bl. a. (s. 268): «Kirkene forfalt og blev ubrukelige så at almuene mange steds ikke hele året rundt hørte nogen gudstjeneste eller engang kunde få sine barn døpte. Den negative side av reformasjonsverket: utplyndringen av den gamle kirke, blev altså besørget med den størst mulige

grundighet. Den positive derimot: arbeidet for opplysningens fremme og en ny og bedre kirkeordning, lot man ligge, ti derved var ingen penger å tjene».

K. K.

En luthersk biskops syn på katolisismen.

Spørsmål:

Hvilken norsk biskop var det som kom med den tåpelige uttalelsen: «Der er neppe mange nordmenn som vil ofre sin evangeliske frihet for litt røkelse og noen vakre messedrakter»? (Se «Spørsmål og Svar» i St. Olav nr. 42).

En som håper det vil bli mange.

Svar:

Det var trøndrebispen Jens Gleditsch som uttalte sig således i et intervju i Aftenposten. Altså en luthersk biskop som blev ansett for å være både mer forståelsesfull og mer kunnskapsrik enn folk flest. Når han kjenner så lite til hvad der i våre dager driver tenkende, alvorlige protestanter over til Moderkirken, kan man neppe forundre sig over at det jevne lutherske legfolk ennå ofte betrakter konvertitene som uselvstendige personer med hang til et fantastisk drømmeliv.

Den overlegne, hoverende tone biskop Gleditsch og andre av hans embedsbrødre og trosfeller anslår, når talen er om overgangen til Moderkirken, bringer mig forøvrig til å minnes en uttalelse av den kjente norske filosof og publicist dr. Richard Eriksen i tidsskriftet «Vidar» for nogen år siden. Dr. Eriksen skriver: «Der er dem som vil smile overlegent ved tanken om katolisismen som en makt i vårt land. Men de som kjenner katolisismen vil ikke smile, fordi de vet at katolisismen står bedre rustet overfor vår tid enn nogen annen religiøs makt. De fleste har nemlig kun fattige og overfladiske forestillinger om den katolske Kirke. Selv blandt de dannede er der få som har nogen forestilling om dybden og soliditeten i katolisismens dogmatikk, den omfattende filosofi hvortil den støtter sig, dens rikt utviklede evne til å avpasse sig efter menneskehjertets mange utslettelige behov, den beundringsverdige måte hvorpå den knytter det hverdagslige og naturlige liv til det religiøse og dens mangfoldige hjelpemidler til å gripe og fastholde den enkeltes samvittighet. Det er nok ikke bare blandt de uoplyste og uvidende at der er jordbunn for katolisismen. Mennesker med høit utviklet intelligens og fantasi føler sig også sterk tiltrukket av den på grunn av dens anskuelige, ærefryktsinngyende gudsyndyrkelse og dens fint gjennomførte, konsekvente, tenkning. Den romerske katolske reaksjon vil derfor kunne nå meget vidt i vårt land uten å møte nogen effektiv motstand. Det må være tillatt å tvile på at den utdannelse våre lutherske prester får, gjør dem skikket til å opta kampen med den slepne intelligens, utholdenhet og kløkt som Romerkirken kan prestere».

Lutherske geistlige som ser på den gamle katolske Moderkirke med samme bornerte overlegenhet som den omtalte biskop, burde legge sig dr. Richard Eriksens ord på hjertet, så vil de undgå å blamere sig ved uttalelser som den nylig citerte.

K. K.

Bokanmeldelser.

Gabriel Scott: Skipper Terkelsens levnedsløp.

(Gyldendal.)

Gabriel Scotts bok i år inneholder skipper Terkelsens «egen» beretning om sitt liv og nevnet. Boken er tversigjen- nem lun og koselig og det mangler ikke på snurrige og pus- sige opplevelser i skipper Terkelsens verden: en liten øi på Sørlandet.

Av og til streifer boken religiøse spørsmål — d. v. s. vi får høre skipperens mening om disse ting, om vekkel- ses- og møtekristendom, som han ikke er nådig stemt overfor, om katolikkenes religiøsitet som omtales med respekt. Man kan ikke helt frigjøre sig for det inntrykk at det snar- ere er forfatterens enn skipperens religiøse syn som man lærer å kjenne. Enkelte steder synes selve ordvalget å rø- be dette, til eks. hvor skipperen uttaler sig mot at et men- neske optrer med offentlig syndsbejknelse og han så si- er: «Måtte ikke dets syndsbevissthet gjøre at det holdt til- bake» Vilde en jaktskipper på Sørlandet tale slik?

Men boken er både morsom og underholdende og vei- signet renselig som Scotts bøker alltid er.

H. J. I.

A. J. Lutz O. P.: Det kristne sjælelivs mysterium.

(Pauluskredsens skrifter, København.)

Atter foreligger der en vektig og lærerik bok av patr Lutz, denne gang om mystikk og kontemplasjon.

Forfatteren gir først en klar og konsis utredning av sel- ve begrepet: mystikk, som han, i det han følger St. Tho- mas av Aquin, betegner som «et liv under den Hel- ligånds særlige inspirasjon». Etter å ha fastslått at denne inspirasjon kan virke på forskjellig vis, går han så over til å påpeke at bønnelivet i sin vekst og utvikling til kontemplasjon er den almindeligste vei til denne sjelens in- derlige forening med Gud, hvor sjelen får en umiddelbar op- levelse av Guds indre liv. Pater Lutz hevder den opfatning som i de senere år har vunnet terreng blandt dem som be- skjæftiger sig med den mystiske teologi, at alle kristne er kal- let til det mystiske liv, i det han samtidig fastslår at kon- templasjonen ikke er den eneste form for mystikk.

Under avsnittet Veien til det mystiske liv på- peker forfatteren de krav som må oppfylles for at ikke åndens virke i sjelen skal hemmes. Men han gjør det også helt klart at det ikke står i menneskets makt ved egen kraft å opnå den mystiske forening med Gud.

Klart og tydelig tilbakeviser han de mange moderne for- søk på å gi det mystiske liv en helt materialistisk eller en psykisk forklaring. Og meget interessant er hans utred- ning av protestantismens forhold til mystikken. Han påvi- ser hvorledes der består prinsipiell motsetning på dogmatisk grunnlag, men viser på samme tid at livet kan bli sterkere enn læren, så der også blandt protestanter, (for den saks skyld også utenfor kristendommen) gis sjeler som er blitt hevet til den mystiske forening med Gud.

Boken er utstyrt med en liten bibliografi og har i tekst og forord meget hyppige henvisninger til de viktigste kilde- skrifter om interessante emner boken behandler. Pater Lutz har atter dokumentert sig som en fremragende teo- log og har skjenket oss en bok som vil bli til glede og gagn for mange mennesker.

H. J. I.

P. S. Boken koster bare kr. 1,75. Den kan fåes bl. a. ved direkte bestilling hos Pater Lutz, Neuberggt. 15, Oslo.

Franz Werfel: «De firti dagene på Musa Dagh».

(H. Aschehoug & Co.)

I en utmerket oversettelse av Charles Kent og med et forord av Jac. S. Worm-Müller foreligger nu et av literatu- rens mesterverker «De firti dagene på Musa Dagh» i As- chehougs utmerkede serie «Tidens bøker». Forfatteren Franz Werfel er jøde, født i Prag og bosatt i Wien. Han har tid- figere utgitt en del romaner, biografier og skuespill som har vakt oppmerksomhet — men med denne sin siste bok har han nådd verdensberømmelse, idet den er oversatt til nesten alle kultursprog og alene i Amerika i løpet av noen uker har nådd det fantastiske oplag av 130000 eksemplarer.

Men det er forståelig ti det er intet mindre enn en op- levelse å stifte bekjentskap med dette monumentale verk. Monumentalt er i det hele tatt den mest rammende beteg- nelse av boken — i all den litteratur eller rettere sagt: i hele den flom av trykksaker som denne jul i nesten ennu høiere grad enn de foregående julehoitider har begravet oss under hever «De firti dagene på Musa Dagh» sig frem som et storslått monument over et tappert folks protest mot vold og undertrykkelse, og blir derved selv en eneste høi- sang over det menneskelige mot og vilje når disse to egenskaper trer i en ides tjeneste og lutres derved.

Boken er en virkelighetsskildring som imidlertid berettes av en kunstner, hvorved alle tilfeldige omstendigheter av- ballanseres i forhold til hverandre så ånden i det som skjer får lyse klarere og tydeligere frem og man bedre forstår årsaken til alt og utviklingsgangen, enn om man bare hadde sett alt og oppfattet selv. Franz Werfel idealiserer ikke sine skikkelser — han gjør dem ikke edlere og bedre enn de er og kaster intet forskjønnende eller dekken- de draperi over disse fattige armeniere som lever i sine landsbyer under fjellet «Musa Dagh», men som i fortvilelse over tyrkernes grusomme forfølgelse tyr op på bjerget og under ledelse av sin europeiserte landsmann Gabriel Bagra- dien setter sig til motverge og på sett og vis også vinner kampen. Sin smålighet, sin innbyrdes strid og misundelse gir de ikke slipp på — og allikevel blir de helteskikkelser man får sympati for — fordi de alle son een gån i en stor ides tjeneste og blir forsvarere av menneskets rett til å ha hjem, familie og fedreland.

Boken er spennende — samtidig med at den som all stor kunst er berikende og utviklende å stifte bekjentskap med. I julebøkene ovennevnte flom bør den ikke gå under — dertil er den for verdifull, for sann og for god. E. D.-V.

Eugenie Geelmuyden Winther: «Frøken Tankeløs

får noe å tenke på». (N. W. Damm & søn, Oslo.)

Alle frøken Tankeløs' venninner — og venner! — fra i- fjor vil sikker sette øverst på sin ønskeseddel for bøker de nye beretninger om den lille frøkens meritter så snart de får å vite at de er utkommet. Og de kan trygt gjøre det. Anne-Sofie er ikke blitt mindre livlig i løpet av dette år og og hun oplever stadig interessante ting og tiltrekker ved sin egen sympatiske vitalitet stadig nye morsomme kame- rater foruten at hun i bunn og grunn har en så god karak- ter at hun også stadig kommer i godt d. v. s. utviklende selskap. Hvorved hun også blir godt selskap for sin lesen- de vennekrets.

Vi kan derfor også i år medgi fru Winthers bok vår an- befaling som gavebok til våre 12—15-årige venner.

E. D.-V.

Julehefter.

St. Olavs barneblad.

I nydelig utstyr og med sitt vanlige stemningsfulle bilagsblad foreligger nu St. Olavs barneblads julenummer, forsynt med gode og velvalgte illustrasjoner. Det lille blad blir bedre og bedre år for år — det er bare så forbausende at det ikke med sin billige pris, kr. 1,50 årlig finnes i hvert eneste katolsk hjem med barn!

Vi benytter derfor anledningen til på nytt å gjøre oppmerksom på det faktum at vi har et så fortrinlig barneblad og at dette barneblad utgir et julenummer som selges i løssalg for 30 øre og med sitt hendige format er særdeles velegnet som julekort — ikke alene til katolske, men til alle barn.

Vi anbefaler følgelig dette julenummer på det beste!

Julekærten.

Det danske katolske julehefte «Julekærten» som utgis på «Katolsk Ungdoms Forlag» og redigeres av pastor Cay Benzon er utkommet og fremtrer som en meget vakker publikasjon med et omslag som straks anslår den rette julestemning.

Innholdet er variert og spenner over et stort register, men holdes samtidig med fast hånd innenfor den katolske ramme. Juleheftet er nemlig særdeles godt redigert — en egenskap som ofte trer i skyggen fordi leserne mest legger merke til stoffet og illustrasjonene og ikke gjør sig rede for hvorfor et hefte kan virke tiltalende og harmonisk og et annet urolig og trettende skjønt kanhende de enkelte bidrag i det siste kan være interessantere og mer velkrevne enn i det første. Hemmeligheten ligger i den vel avballanserte redaksjon av stoffet — en oppgave som er særdeles godt løst «Julekærten» 1935. Også de enkelte bidrag er verdifulle — vi fremhever særlig «Skønne, spildte krefter» av pater Olaf Jan Ballin.

Skandinaviske Kvinders katolske Forbunds julenummer yder også i år sitt bidrag til juleheftelitteraturen med sitt desembernummer som er utkommet med et vakkert omslag og et typisk juleinnhold. Den første artikkel gir en praktisk anvisning på en selvlaget julekrybbe, som sikkert vil sette flinke hender i sving — ennvidere understrekes det skandinaviske prek ved norsk og svensk bidrag — særlig verdifullt er dog den unge danske Margrethe Franck-Rasmussens bedårende brev hjem, hvor hun beskriver hvorledes hun feirer jul i det franske hjem hun opholder sig i og får de andre med sig. Et godt bidrag er også et klubbrev fra England. Med sin billige pris av 35 øre fortjener det tiltalende julenummer å bli kjøpt og lest. E. D.-V.

„Spørsmål og Svar“.

På grunn av plassmangel har dessverre adskillige av mgr. Kjelstrups svar på innløpne spørsmål måtte utestå. Vi kan glede de mange interesserte lesere av denne rubrikk med at den fra nu av vil komme regelmessige med igjen.

Herhjemme.

Oslo: Oppmerksomheten henledes på et studielag for katolikkers familie som tenkes igangsatt med det første. Se annonse i dette nr. av bladet.

Likeledes henledes oppmerksomheten på annonsen om Elisabethkongregasjonens utstilling av systuens arbeider. OSLO. — Søndag den 1. desember kunde St. Halvardsla-

get atter glede sig over en underholdningsaften av de sjeldne. Pater Lutz's foredrag om sitt ophold i Kurdistan hadde samlet fuldt hus, og hans store fortellerkunst gjorde kvelden til en begivenhet for oss alle. Han høstet stort bifall, og efter foredraget var der musikk av fru Schneider og pater Boers. Der var hygge og god stemning hele kvelden.

St. Halvardsmann.

STABEKK. — Ved foredragsaften i Stabekks lokalledd av St. Olavs forbund den 21. f. m. talte fru Anna Bonnevie for en meget oppmerksom tilhørerskare om «Førstehjelp ved ulykker». Det instruktive foredrag, som var populært anlagt og blev fremført på en for alle letfattelig måte, fangede fra første stund samtlige tilhøreres levende interesse. Fruen fremholdt eksempler på ulykker av forskjellig art som kunde komme til å ramme en — ute eller inne, såsom benbrudd, overskåren pulsåre, elektrisk støt, forfrysning, brannsår og andre sår. Videre drukkingsulykker hvorunder demonstrertes fremgangsmåten ved forsøk med kunstig andedrett. Der påpekte tilfeller av pludselig inntreffende sykdommer, såvel av alvorlig som av lettere art, tilfeller som nogen hver av oss kunde tenke å stå overfor en eller annen gang, f. eks. slag «blodstyrning», besvimelser, neblødning m. m. m. Vi fikk vite, hvordan vi skulde forholde oss for å kunne yde patienten hurtig og effektiv hjelp (eventuelt provisorisk i påvente av læges ankomst), — bl. a. også hvordan man kunde lage en sykebære med forhåndenværende primitive midler. — Vi hadde forøvrig inntrykk av at det var minst like så viktig som noget annet, når vi dernest fikk påpekt, hvordan vi ikke måtte gripe saken an — for ikke å gjøre galt verre, noget som der nevntes drastiske eksempler på at ukyndige mennesker i sin velmente iver efter å hjelpe lett kunde komme i skade for. Alt i alt var det vi fikk høre ting som alle og enhver burde vite, men som kanskje ikke undertegnede var alene om å høre for første gang. En av menighetens unge damer hadde velvilligst stillet sig til disposisjon som demonstrasjonsobjekt. Viceformannen, sogneprest pater de Paepe takket fru Bonnevie under livlig tilslutning fra de tilstedeværende fr det utmerkede foredrag.

Ad.

OSLO. — Atter engang har Mariakongregasjonen hatt den glede å holde sin retrett i søstrenes Kapell på St. Josephs Institutt. Selv om plassen kanskje er litt trang for en såvidt stor forsamling, finner man der den fred og uforstyrret- het der er første betingelse for en retrett. Retrettens leder var Pater Vanneufville, og de dypt alvorlige selvransakende, men også trøstefulle og ansørende foredrag skal sikkert bære sine frukter. Felleskommunionen søndag morgen kunde notere et tall der visst ikke er forekommet før. Og då det lange tog gikk frem til kommunionsbenken, under søstrenes vakre diskrete sang: «I Jesu hjerte vil jeg bo», med sikker orgelledsagelse, også av en søster, blev det i sannhet et «Sursum corda», og fra hjertene steg et Magnificat anima mea saminum! Efter aftenandakten var der høitidelig optagelse av nye medlemmer. Patronatsfesten hadde samlet fullt hus. Efter avsyngelsen av en Mariasalm, ønsket præses alle velkommen, og holdt en anslående tale om Kongregasjonens formål, og den nytte og velsig- nelse man har av å stå under den H. Moders beskyttelse. Så kom prolog — som vanlig vakkert fremført av frk. Borch. Derpå gav frk. Sutter en både hyggelig og interessant stund, da hun foruten sin dyktige presentasjon ved pianoet, også gav en oplysende forklaring om stykkets innhold, således også en vakker komposisjon av fru Lærum Liebig, der oplystes var hennes 50. En sterk applaus gav uttrykk for alles mening. Efter bordet sang frk. Randi Straith blandt annet et «Ave Maria», og den fyldige velklingende stemme, og den sikre ledsagelse av frk Kjelstrup hører man gjerne. Til slutt frk. Endresens muntre berghistorier der setter lattermuskulene i sving. Og så — tilbake til hverdagslivet med opplevelser og minner der skal gi livet innhold og mening. M. U. L.'s medlemmer sendes også hermed en hjertelig takk for den vakre dekorasjon i «salen» og annen hjelp og assistanse som de så villig gav. M. R.

Redaktør: Mgr. Irgens.

K. Grønli's Bok- & Akcidenstrykkeri, Telefon 10 877. Oslo.